

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Олена ПИСАРЕВСЬКИЙ

«28» серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«БАГАТОСТОРОННЯ ДИПЛОМАТІЯ»

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»

освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

вид дисципліни обов'язкова

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«28» серпня 2025 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Іван МАРЧЕНКО, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол №1 від «25» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(магістерського рівня)

(підпис)

Ірина ПЕРЕСИПКІНА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Багатостороння дипломатія” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки:

другий (магістерський) рівень вищої освіти
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) СЗ “Міжнародні відносини”

освітні програми Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

Мета дисципліни – формування у здобувачів цілісного уявлення про природу, інституційні основи та механізми багатосторонньої дипломатії як ключового інструменту сучасних міжнародних відносин. Дисципліна спрямована на те, щоб навчити студентів орієнтуватися у функціонуванні глобальних і регіональних міжнародних організацій, розуміти роль міжнародного права, норм і процедур у колективному вирішенні глобальних проблем. Особливу увагу приділено вивченню участі держав, насамперед України, у багатосторонніх форматах співробітництва та прийнятті рішень у межах ООН, ОБСЄ, ЄС, НАТО та інших інституцій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Вивчення теоретичних засад та практичних аспектів багатосторонньої дипломатії, її ролі у сучасній системі міжнародних відносин та глобального врядування.

Ознайомлення з діяльністю міжнародних організацій, механізмами багатосторонніх переговорів, особливостями прийняття рішень і досягнення консенсусу на багатосторонньому рівні.

Розвиток умінь аналізувати процеси багатосторонньої взаємодії, брати участь у підготовці й проведенні міжнародних конференцій, засідань та багатосторонніх переговорів.

Формування компетентностей, необхідних для професійної роботи у сфері зовнішньої політики та міжнародних відносин, представлення державних інтересів у багатосторонніх форматах співробітництва та ефективної взаємодії з міжнародними партнерами.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	

1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
16 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
практичні заняття – 8 год. семінарські заняття – 8 год.	
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
88 год.	-

1.6. Перелік компетентностей, що формує дисципліна:

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК8. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати і оцінювати дипломатичні та міжнародні документи.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК15. Здатність аналізувати основні напрями діяльності дипломатичної служби у зовнішній політиці країн у сучасних умовах.

СК16. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

1.7. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають досягти наступних результатів:

РН2. Демонструвати знання основних засад дипломатичної та консульської служби, специфіки та особливостей дипломатичного протоколу та етикету.

РН3. Демонструвати знання у сфері стратегії і тактики ведення дипломатичних переговорів.

РН4. Демонструвати знання особливостей, характеру та ступеня взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня.

РН9. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН18. Здійснювати діяльність у дипломатичній та інших суміжних сферах міжнародного співробітництва.

1.8. Передумови вивчення дисципліни: успішне опанування дисциплін “Дипломатична та консульська служба”, “Теорія міжнародних відносин”, “Сучасні МВ та зовнішня політика”, “Публічна та культурна дипломатія”.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-інституційні основи багатосторонньої дипломатії

Тема 1. Дефініції та еволюційні процеси багатосторонньої дипломатії.

Поняття та сутність багатосторонньої дипломатії. Її етапи розвитку від класичних міжнародних конгресів до сучасних глобальних переговорних майданчиків. Зміни функцій та інструментів у зв'язку з трансформаціями світового порядку.

Тема 2. Інституційні платформи функціонування багатосторонньої дипломатії.

Міжнародні організації як основа багатосторонньої дипломатії (ООН, ОБСЄ, СОТ, РС тощо). Роль секретаріатів, делегацій та робочих органів у забезпеченні функціонування багатосторонніх процесів.

Тема 3. Багатостороння дипломатія в організації колективної безпеки.

Особливості багатосторонніх форматів у сфері безпеки. Досвід Ліги Націй, ООН, НАТО, ОБСЄ. Функції миротворчих місій, роль Ради Безпеки ООН. Виклики колективної безпеки у XXI ст.

Тема 4. Формальні та неформальні методи просування багатосторонньої дипломатії.

Класичні інструменти (конференції, договори, резолюції) та сучасні неформальні формати (робочі групи, «другі треки» дипломатії, кулуарні переговори). Поєднання офіційних і неофіційних механізмів для досягнення результатів.

Розділ 2. Практика та сучасні виклики багатосторонньої дипломатії

Тема 5. Міжнародний досвід та сучасні механізми реалізації багатосторонньої дипломатії.

Різні моделі багатосторонньої дипломатії у провідних державах та міжнародних організаціях. Механізми прийняття рішень: консенсус, голосування, дипломатичні компроміси. Використання новітніх інструментів: цифрова та публічна дипломатія.

Тема 6. Регіональний та глобальний рівні багатосторонньої дипломатії.

Відмінності між регіональними інтеграційними структурами (ЄС, Африканський союз, АСЕАН) та глобальними форматами (ООН, СОТ, G20). Взаємозалежність рівнів та їхня роль у врегулюванні міжнародних проблем.

Тема 7. Багатостороння дипломатія в умовах глобальних викликів.

Роль багатосторонніх переговорів у подоланні транснаціональних загроз: кліматичні зміни, пандемії, міграційні кризи, тероризм, кіберзагрози. Обмеження багатосторонньої дипломатії у кризових ситуаціях та пошук нових моделей ефективності.

Тема 8. Україна в системі багатосторонньої дипломатії: політико-міжнародний аналіз.

Місце і роль України у міжнародних та регіональних організаціях. Досвід участі в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ. Взаємодія в межах ГУАМ, Східного партнерства. Просування національних інтересів у глобальних багатосторонніх процесах в умовах війни та трансформації міжнародного порядку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с.р		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-інституційні основи багатосторонньої дипломатії												
Тема 1. Дефініції та еволюційні процеси багатосторонньої дипломатії.	14	2	2			10						
Тема 2. Інституційні платформи функціонування багатосторонньої дипломатії.	14	2	2			10						
Тема 3. Багатостороння дипломатія в організації колективної безпеки.	16	2	2			12						
Тема 4. Формальні та неформальні методи просування багатосторонньої дипломатії.	16	2	2			12						
Разом за розділом 1	60	8	8			44						
Розділ 2. Практика та сучасні виклики багатосторонньої дипломатії												
Тема 5. Міжнародний досвід та сучасні механізми реалізації багатосторонньої дипломатії.	16	2	2			12						
Тема 6. Регіональний та глобальний рівні багатосторонньої дипломатії.	14	2	2			10						
Тема 7. Багатостороння дипломатія в умовах глобальних викликів.	16	2	2			12						
Тема 8. Україна в системі багатосторонньої дипломатії: політико-міжнародний аналіз.	14	2	2			10						
Разом за розділом 2	60	8	8			44						
Усього годин	120	16	8/8			88						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Практичні заняття		
1.	Гене́за та еволю́ція багатосторонньої дипломатії у системі міжнародних відносин.	2
2.	Інституційні механізми багатосторонньої дипломатії: структура та функціонування.	2
3.	Багатостороння дипломатія як інструмент забезпечення колективної безпеки.	2
4.	Формалізовані та неформальні методи багатосторонньої дипломатії: теорія і практика	2
Семінарські заняття		
5.	Міжнародний досвід і механізми вироблення рішень у багатосторонній дипломатії.	2
6.	Регіональні та глобальні виміри багатосторонньої дипломатії.	2
7.	Багатостороння дипломатія в умовах глобальних транснаціональних викликів.	2
8.	Україна в системі багатосторонньої дипломатії: досвід і перспективи.	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Еволюція багатосторонньої дипломатії: від класичних конгресів до глобальних форумів. Простежити історичний розвиток багатосторонніх переговорів та визначити ключові етапи становлення сучасної дипломатії. Порівняти Віденський конгрес 1815 р., Версальську систему 1919 р. та створення ООН у 1945 р. Розкрити, як змінилася роль дипломатії під впливом глобалізації.	10	
2.	Міжнародні організації як інституційні механізми багатосторонньої дипломатії. Дослідити структуру й функції ООН, ОБСЄ, СОТ, а також регіональних об'єднань (ЄС, АСЕАН). Визначити роль делегацій, комітетів та секретаріатів у прийнятті рішень. Порівняти ефективність роботи універсальних і регіональних інституцій.	10	
3.	Концепція колективної безпеки та її втілення у практиці	12	

	багатосторонньої дипломатії. Проаналізувати досвід Ліги Націй, ООН і НАТО у сфері колективної безпеки. Розкрити механізми багатосторонніх миротворчих операцій. Підготувати критичний огляд причин успіхів і провалів системи колективної безпеки у XX–XXI ст.		
4.	Методи багатосторонньої дипломатії: формальні та неформальні інструменти. Охарактеризувати офіційні методи (саміти, конференції, резолюції, договори) та неформальні (робочі групи, «другі треки», кулуарна дипломатія). Показати роль неформальних практик у досягненні консенсусу. Проаналізувати приклади використання обох форматів у врегулюванні міжнародних конфліктів.	12	
5.	Механізми прийняття рішень у багатосторонній дипломатії: міжнародний досвід. Дослідити, як держави досягають консенсусу, компромісів і балансу інтересів у багатосторонніх форматах. На прикладі Паризької кліматичної угоди 2015 р. визначити, як поєднуються політичні, економічні та правові фактори у процесі вироблення міжнародних домовленостей.	12	
6.	Регіональні та глобальні рівні багатосторонньої дипломатії: взаємозалежність і співвідношення. Провести порівняльний аналіз ролі регіональних інтеграційних об'єднань (ЄС, Африканський союз, АСЕАН) та глобальних структур (ООН, СОТ, G20). Пояснити, у яких випадках регіональна дипломатія доповнює глобальну, а коли вступає з нею в конкуренцію.	10	
7.	Реакція багатосторонньої дипломатії на глобальні виклики сучасності. Розглянути приклади міжнародного співробітництва у боротьбі зі зміною клімату, пандеміями, тероризмом, кіберзагрозами. Визначити обмеження традиційних механізмів дипломатії у кризових умовах. Підготувати огляд нових підходів до багатостороннього врядування.	12	
8.	Україна у системі багатосторонньої дипломатії: здобутки та перспективи. Дослідити роль України у діяльності ООН, ОБСЄ, Ради Європи, СОТ. Проаналізувати досвід участі в регіональних ініціативах (ГУАМ, Східне партнерство). Визначити, які можливості та виклики постають перед Україною у багатосторонніх форматах у контексті сучасної війни та глобальних трансформацій.	10	
	Разом	88	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

Використовуються такі методи навчання, як словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вирішення кейсів, відповіді на тести, практична робота) тощо.

8. Методи контролю.

При вивченні дисципліни застосовуються наступні методи контролю: усний та письмовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування, або експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення балів, при отриманні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєнням тем (поточний контроль) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів (проміжний контроль) – на практичних та семінарських підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- активна участь на семінарських та практичних заняттях;
- проходження поточного тестового контролю;
- виконання практичних робіт;
- виконання творчих завдань (підготовка і виступ з презентацією);

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь, практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40 (для студентів денної форми навчання). Час виконання – до 80 хвилин. Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання – 10 балів (2 теоретичних питання)

Тести – 20 балів (10 тестових завдань x 2 бали)

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили здобувачам вищої освіти надається можливість скласти екзамен в тестовій формі (містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожен вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Багатостороння дипломатія», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=15349>.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Іспит	Сума
Розділ 1				Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
30				30				60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Загальна кількість балів за успішне виконання завдань під час засвоєння розділів предмету – 60 балів, з них:

- 40 балів – виконання та презентація індивідуальних практичних робіт
- 10 балів – активна участь на семінарських заняттях (а саме: від 9 до 10 балів – здобувач не пропускає занять без поважних причин, бере активну участь в обговоренні під час здачі практичних робіт, ставить якісні питання іншим здобувачам, вносить суттєвий вклад у колективне обговорення, проявляє конструктивну активність; від 6 до 8 балів - здобувач не пропускає занять без поважних причин, зазвичай активний, іноді допускає неточності чи не завжди готовий чітко відповісти на уточнююче питання викладача чи інших здобувачів; від 2 до 5 балів – здобувач пропускає певну кількість занять без поважних причин, часткова активність, поверхневність у відповідях, пасивність у дискусіях; 0-2 балів - відсутність активності, систематичні пропуски, нездатність відповісти на питання викладача).

- 10 балів – поточний тестовий контроль.

Індивідуальне практичне завдання (передбачено виконання 8 завдань протягом семестру, до 5 балів за кожне) передбачає підготовку та презентацію за визначеною темою та оцінюється за наступними критеріями:

5 балів – Завдання виконане повністю; матеріал розкритий глибоко, логічно, аргументовано; презентація змістовна, структурована, супроводжується ілюстративним матеріалом (слайди, схеми тощо); студент упевнено орієнтується в темі, дає розгорнуті відповіді на запитання; дотримано академічної доброчесності.

3-4 балів – Завдання виконане в основному правильно; є незначні неточності або поверхнєве розкриття окремих аспектів теми; презентація менш структурована або частково неповна; студент відповідає на запитання, але з труднощами; використано мінімальну кількість джерел.

1-2 бали – Завдання виконане частково; зміст неповний або з помилками; презентація слабо структурована або містить формальні помилки; студент демонструє слабе розуміння теми, майже не орієнтується у власному матеріалі.

0 балів – Завдання не виконане або виконане формально, з порушенням академічної доброчесності (плагіат, відсутність джерел, списування); відсутня або незрозуміла презентація; студент не може відповісти на запитання викладача.

Підсумковий контроль – 40 балів, з них:

- 20 балів (2 теоретичних питання по 10 балів);

- 20 балів (20 тестових завдань).

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичні питання – 10 балів x 2 питання. Оцінюється за наступними критеріями:

8 – 10 балів - здобувач повністю розкриває сутність питання, надає практичні приклади, демонструє спектр різних думок щодо проблематики

5 – 7 балів - здобувач розкриває сутність питання, наводить основні його аспекти, але робить висновок не чітко та не спираючись на загальновідомі факти.

2 – 4 балів - здобувач лише частково розкриває сутність питання, поза увагою залишаючи основні його аспекти.

Менше 2 балів - здобувач майже не розкриває основної сутності питання.

Тестові завдання – 20 балів (10 тестових завдань x 2 бали за правильну відповідь).

За підсумками поточного та підсумкового контролю здобувач може набрати від 0 до 100 балів включно.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел інформації під час підсумкового контролю, здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Умовою допуску студента до екзаменаційної роботи вважається наявність 20 балів, накопичених протягом навчального семестру.

Шкала оцінювання

Набрана сума балів за 100-бальною шкалою переводиться у 4-рівневу шкалу оцінювання у такий спосіб:

Бали за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	відмінно
70 - 89	добре
50 - 69	задовільно
0 - 49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Білан С. О. Багатостороння дипломатія : словник-довідник / С. О. Білан. — К. : НУБіП України, 2022. — 161 с.
2. Бігняка О. В. Історія дипломатії : навч.-метод. посіб. / О. В. Бігняка. — Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. — 116 с.
3. Литвин В. М. Міжнародні відносини: дипломатична і консульська служба : навч. посіб. / В. М. Литвин. — К. : КНУКіМ, 2021. — 238 с.
4. Корольчук Л. В., Баула О. В., Галазюк Н. М. та ін. Дипломатія : навч. посібник / Л. В. Корольчук, О. В. Баула, Н. М. Галазюк та ін. — Луцьк : ПП «Волинська друкарня», 2024. — 340 с.
5. Маруніч Н. І. Основи дипломатичної та консульської служби : навч. посіб. / Н. І. Маруніч, Р. С. Падалка. — К. : Вид-во «Центр учбової літератури», 2022. — 304 с.
6. Коптев А. І., Свистунов В. І. Дипломатична і консульська служба України: теорія, практика, виклики : монографія. — К. : АТ «Інтерсервіс», 2023. — 280 с.
7. Ковальов В. О. Дипломатична служба в Україні: становлення і розвиток : монографія. — К. : Видавничий дім «Гельветика», 2020. — 352 с.
8. Фролова О. В. Сучасна дипломатія: виклики та трансформації : монографія. — Львів : Вид-во «Ліґа-Прес», 2022. — 416 с.
9. Ягунов О. А. Дипломатія та міжнародні відносини: навчальний посібник. — Суми : Сумський державний університет, 2023. — 280 с.

Допоміжна література

1. Демченко Т. П. Інформаційна дипломатія : навч. посіб. / Т. П. Демченко. — Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2021. — 224 с.
2. Грицак В. В. Публічна дипломатія : навч.-метод. посіб. / В. В. Грицак. — Київ : Вид-во «Логос», 2021. — 192 с.
3. Матвієнко В. М. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : навч. посіб. / В. М. Матвієнко. — Київ : Вид-во «Ліра-К», 2022. — 452 с.
4. Шевченко М. В. Економічна дипломатія: теорія і практика : монографія / М. В. Шевченко. — Київ : Вид. дім «Гельветика», 2023. — 384 с.
5. Ковальська О. В. Гендерна дипломатія : навч.-метод. посіб. / О. В. Ковальська. — Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2022. — 208 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, інше методичне забезпечення

1. Україна дипломатична: Науковий щорічник. URL : https://www.gdip.com.ua/pages/view/ukrana_diplomaticzna
2. Науковий вісник Дипломатичної Академії України. URL : <http://dipacadem.kiev.ua/naukova-diyalnist/naukovyj-visnyk/>
3. Верховна Рада України. URL : www.rada.gov.ua
4. Міністерство закордонних справ України. URL : www.mfa.gov.ua
5. Foreign Affairs Magazine. URL : <https://www.foreignaffairs.com/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборогою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамени дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Багатостороння дипломатія», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=15349>